

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Enchiridion Theologiæ Pastoralis Et Doctrinæ Necessariæ Sacerdotibus Cœram Animarum administrantibus

Binsfeld, Peter

Avgvstæ Trevirorum, 1609

3. Cap. De Causis peccatoru[m] interioribus, & eorundem circumstantijs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40721

art. 2. & 3. & eius commentatores Petrus à Soto de instit. sacerdotum. Nauarr. in d. cap. De quotidianis & alij alibi. Sed sufficiat aliquis actus ex gratia procedens, quo peccatum veniale explicitè, vel implicitè detestatur.

Postremò, venialia peccata tolluntur per feruentis charitatis actus, vt communiter Theologi sentiunt.

CAPVT III.

DE CAUSIS PECCATORVM interioribus, & circumstantijs.

TRES interiores præcipuæ à Doctoribus peccatorum assignantur causæ. In intellectu ignorantia, In appetitu sensitiuo infirmitas siue passio, & in voluntate malitia.

De ignorantia.

IGNORANTIA, quando tollit scientiam prohibentem actum peccati, causa est eiusdem, nam si scientia esset, peccatum nõ committeretur. Est autem triplex ignorantia. Inuincibilis siue iusta, quæ à Doctoribus canonum, dicitur probabilis. Affectata, & Crassa, siue supina.

Inuincibilis ignorantia est, quando quis ignorat, quod non potuit scire: vel si potuit, non

Quid ignorantia inuincibilis.

non tenetur scire, & talis non est peccatum
sed excusat à peccato.

*Quid affe-
ctata.*

Affectata est, quando quis ignorat ea, quæ
scire tenetur, ex electione, vt liberius peccet
vel vt habeat causam excusationis, de hac
Psalm. Noluit intelligere vt benè ageret. Hæc
ignorantia peccatum est, & auget rationem
peccati, propter maiorem voluntatis conatum.

*Quid crassa
siue supina.*

Crassa siue supina, quando quis ignorat
quod facili negotio sciri potest, & homines
plurimum sui ordinis sciunt.

1. Cor. 14.

Quando ignorantia vinci potest, & etiam
rum, quæ quis scire tenetur, est peccatum.
Scriptum est enim, Ignorans ignorabitur.
Dauid, ignorantias meas ne memineris Do-
mine. Quod si ignorantia non antecedit,
consequitur, peccatum non diminuit, neque
auget, sed impertinens est. Ignorantia autem
antecedens, nisi sit affectata, cæteris partibus
semper diminuit peccatum, vt patet ex Evan-
gelio. Seruus qui nescit voluntatem sui do-
mini, & facit digna plagis, vapulabit pariter.
Sciens autem & peccans, multis.

Luc. 12.

*Si quis roget. Quæ homo tenetur scire ad hoc
vt non peccet?*

RESPOND. secundum S. Thom. 1. 2. q. 7.
artic. 2. Omnes tenentur scire communi-
titer ea, quæ sunt fidei, & vniuersalia iuris pre-
cepta: Singuli autem ea, quæ ad eorum statum
& officium spectant.

De peccato ex Passione.

PECCATUM ex passione dicitur ex infirmitate, ad similitudinem infirmitatis corporis, quod infirmum est, quando ob inordinationem membrorum, in suis actibus impeditur, vel debilitatur. Sic anima infirma est, quando in operatione sua impeditur, utpote quia partes rationis ordini non subsunt.

Quando itaque appetitus concupiscibilis, aut irascibilis, extra ordinem rationis aliqua passione trahitur, peccatum ex infirmitate denominatur. Ad hanc causam reducitur amor sui ipsius. Omnes tandem passiones concupiscibilis, & irascibilis, referuntur tanquam in causas ad concupiscentiam carnis, concupiscentiam oculorum, & superbiam vitæ. Passiones autem peccatum præcedunt, aut sequuntur.

Passiones præcedentes, quo sunt fortiores, eo magis malitiam diminuunt: Quia voluntarium, quod de ratione peccati est, extenuant.

Passiones sequentes, quo vehementiores sunt, eo magis aggrauant; quia sunt signa promptioris voluntatis. Si autem passiones tam vehementes sint, ut planè tollant voluntarium, totaliter excusant à peccato: alias à tanto, & non à toto: Quando autem quis sua culpa in passiones incidit, tunc culpæ causa examinanda est.

De

*De peccato ex malitia.**Quid sit
peccare ex
malitia.*

PECCARE ex malitia nihil aliud est, quam peccare ex scientia, electione, industria, habitu. Hoc peccatum grauius est eo, quod passione proficiscitur, cum sit maxime voluntarium, diuturnius, & ex peiori dispositione.

De circumstantijs peccatorum.

CIRCUMSTANTIARVM cognitio, non necessaria est Theologo & confessoribus. bene S. Thom. tradit 1. 2. q. 7. art. 2. Idem patet ex Conc. Trid. sess. 14. cap. 5. & cap. 6. Contra ret, de pœnit. d. 5. Latius ergo de circumstantijs hîc agendum.

*Quid est Circumstantia?**Quid circumstantia sit.*

EST accidens, vel conditio extra substantiam actus humani, ipsum tamen ad modum attingens. Ea enim quæ rem circumstant, aliquo modo attingunt.

Quot sint circumstantia.

Septem sunt circumstantiæ positæ ab Aristotele 3. Ethic. cap. 1. quas ad propositum S. Thomæ adducit in 1. 2. quæst. 7. art. 2. & Theologia 4. d. 16.

Comprehenduntur breuiter, hoc versu.

Quis, Quid, Vbi, Quibus auxilijs, Cur, Quando.

Ad maiorem intelligentiam, Quando dicitur, Quis; non intelligitur agens principium legum.

le operationis, sed conditio, vel accidens operantis, e.g. quod Petrus peccans sit monachus, Sacerdos aut miles, &c. Quid; etiam non est obiectum principale, à quo actus sumit speciem, sed conditio extrinseca obiecto, vt furari alienum, alienum non est circumstantia, sed obiectum; Verum furari in Ecclesia alienum, locus est circumstantia; Vbi namque denotat circumstantiã loci: Quibus auxilijs: vt si quis superstitione, vel incantatione velit recuperare sanitatem, & maleficium soluere per ministerium malefici. Cur; est circumstantia finis, vt si quis eleemosynam det ad vanam gloriam. Quomodo: diligenter, vel negligenter, ex industria, vel ignorantia, &c. Quando: pertinet ad tempus actioni accommodatum.

Dices. Quare, Quoties, id est numerus, non refertur inter circumstantias?

QUIA numerus peccatorum non est circumstantia, sed additio peccati ad peccatum, circumstantia enim versatur circa eundem actum; at numerus diuersas facit operationes, & multiplicat: secundum enim furtum non est circumstantia primi, sed aliud diuersum peccatum eiusdem speciei.

Numerus non est circumstantia, sed additio peccati noui.

Circumstantiæ diuiduntur in primis in mutantes speciem, & non mutantes.

Speciem mutant, quæ ultra malitiam eiusdem operis, habent specialem repugnantiam

Circumstantia, aut cum

*mutant
speciem,
aut non.*

cum ratione: Vel diuersis specialibusque preceptis prohibentur, præter actum principalem exempli gratia, furari in loco sacro, furari prohibetur præcepto. Non furaberis, Circumstantia etiam loci sacri, alio præcepto prohibetur. Circumstantiæ mutant species, necessitate in confessione sunt aperiendæ: saluetur integritas, ex Concilio Tridentino. & communi Catholicorum consensu. Quædam non mutant speciem, sed peccatum eadem specie, vel augent, vel diminuunt, quis diues furetur nulla pressus necessitate iuuenis victus libidine admodum fornicetur mulieris, fornicetur. Aliæ adhuc sunt circumstantiæ, quæ neque augent, neque diminuunt, sed sunt impertinentes: vt si quis rapiat matrem dextra, vel sinistra: Percutiat clericum ante vel post meridiem, sic de similibus.

Nunc quædam sunt ponendæ Regule, quibus declarandum, quando circumstantiæ mutant speciem, ita vt de necessitate in confessione manifestandæ.

Prima. Quando obiectum est bonum in genere suo, & circumstantia finis mala, actus est in specie mali, & tunc si finis sit mortalis, actus erit mortalis: vt si quis det eleemosynam ad quærendum occasionem fornicandi. Si circumstantia finis, venialis, actus erit venialis, vt si quis det eleemosynam propter leuam vanam gloriam.

Secunda. Si obiectum sit malum, & finis bonus, vt si quis furetur, ad pauperibus subueniendum, actus est in specie mali, quia bonum constat ex integra causa; malum autem ex singularibus defectibus.

Tertia. Quando circumstantia dicit nouam deformitatem, comparata ad rectam rationem: vel diuersa lege prohibetur, Constituit nouam peccati speciem: Sic circumstantia loci sacri mutat speciem, quando est peccatum furti, vel fornicationis, vel violenta sanguinis humani effusio, quia peculiariter hæc in canonibus sunt prohibita: Sic etiam ferendum iudicium, si persona Deo consecrata fornicetur, vel occidat, &c.

Quarta Regula. Omnis circumstantia, quæ mutat actum de bono in malum, tribuit nouam speciem, iuxta doctrinam S. Thom. 1. 2. q. 18. art. 3. ad 4. Circumstantia enim non faceret actum de bono malum, nisi rectæ rationi repugnaret.

Dicit quispiam contra dicta in tertia regula, Quomodo non mutatur species, si quis in Ecclesia irascatur, vel mentiatur in perniciem alterius. Item si religiosus mentiatur aut irascatur, &c. Respondetur ex mente Caietan. 1. 2. quæst. 7. art. 1. & Nauarr. in cap. Consideret, de pœnitent. d. 5. quod circumstantia loci sacri, quamuis omnia peccata per accidens grauet, illa tamen sola in sacrilegium

*Quare circumstantia
Loci sacri,
in furto,
fornicatione,
&c. tra*

hic peccatum in aliam speciem, & non in ira, odio, mendacio, &c.

conuertit, quæ loci sanctitati directe opponuntur, aut his quæ annexa sunt immunitati. At huiusmodi non sunt ira, inuidia, mendacium, &c. in Ecclesia commissa, sed alia in terra regula enumerata. Sic etiam circumstantia personæ non transfert in aliam speciem, nisi peccatum voto, vel statui eius directe aduertitur, vt si religiosus fornicetur, committit sacrilegium, si autem irascatur, solius iræ reus

Dubium. Quid de circumstantia sacri temporis etiam mutet speciem? vt si quis fornicetur die Dominico.

Circumstantia sacri temporis, regulariter non mutat speciem peccati.

QVAMVIS viri in Theologia doctissimi teneant affirmantem partem, inclinam tamen in negantem, cum communiori sententia, quod licet circumstantia sacri temporis aggrauet in eadem specie, non tamen mutet in alienam differentem, nec etiam de necessitate est in confessione aperienda. Sic tenet Caietan. 1. 2. loc. cit. & 2. secundæ, quæst. 1. art. 4. Syluest. in verb. Circumstantia, & in verb. Dies Dominica. Dominicus à Soto lib. 1. de iustitia & iure. quæst. 4. art. 4. Nauarr. in manuali cap. 6. num. 10. & in d. cap. Confidentia latè à num. 21. Iosephus Angles in floribus Theolog. qq. in 1. part. in 4. sentent. in quæst. Confessione, difficultate 5. & alij alibi. Si quis tamen in die festo peccaret in contemptum temporis sacri, esset circumstantia aperienda.

Addo etiam cum Bartholomæo à Medina 1.2. q.8. artic. 3. Circumstantiam temporis adeò aliquando augere peccatum, vt necessariò sit in confessione explicanda, vt si quis in die parasceues grauissimè offendat, aut in die sacræ communionis adulteretur, quia huiusmodi circumstantia comparata ad rectam rationem, grauissimam haberet adiunctam deformitatem.

CAPVT IV.

DE COMPARATIONE PECCATORUM ad inuicem, & effectibus peccati.

CVM secundum fidem Catholicam contra Stoicorum, & Ciceronis doctrinam in paradoxis, & Iouiniani hæresin, peccata nõ sint paria, sed alia alijs grauiora, videndum de grauitate peccatorum vnde sumenda sit.

In primis præsupponendum, mensuram perfectionis humanarum actionum esse lumen rationis, & sic quanto magis humana actio consentanea est rationi, tanto perfectior, & à contrario, quãto minus accedit ad rationem, tanto imperfectior & deterior, peccatum autem minus accedit ad lumen rationis, quando perfectiori fini repugnat, & in imperfectius

Que mensura sit humanarum actionum.